

Isabel Allende

Violeta

Verschijnt 22 februari 2022

WERELDBIBLIOTHEEK · AMSTERDAM

Mijn oma van moederskant veeteerde de hele dag in de galerij, in een stoel met een hoge rugleuning, zo verloren in haar herinneringen dat ze in zes jaar geen enkel woord had uitgebracht. Mijn tantes Pía en Pilar, een aantal jaar ouder dan mijn moeder, woonden ook in het huis. De eerste was een zachtmoedig vrouwtje dat bekend was met de eigenschappen van planten en de gave bezat te kunnen genezen door handoplegging. Op haar drieëntwintigste had ze op het punt gestaan te trouwen met een neef in de tweede graad, van wie ze sinds haar vijftiende had gehouden, maar ze had haar bruidsjurk nooit gedragen omdat haar verloofde twee maanden voor de bruiloft plotsklaps stierf. Bij gebrek aan een autopsie, die de familie weigerde toe te staan, werd zijn dood toegeschreven aan een aangeboren hartkwaal. Pía beschouwde zichzelf als weduwe van één liefde, ging in zware rouw, en heeft nooit andere huwelijkskandidaten geaccepteerd.

Tante Pilar was mooi, net als de andere vrouwen in haar familie, maar ze deed er alles aan om het niet te lijken en dreef de spot met vrouwelijke deugden en frutsels. Toen ze jong was probeerden enkele dappere jongemannen haar het hof te maken, maar zij zorgde ervoor ze af te schrikken. Ze betreurde het dat ze niet een halve eeuw later was geboren omdat ze dan haar droom om als eerste vrouw de Everest te

beklimmen had kunnen waarmaken. Toen sherpa Tenzing Norgay en de Engelsman Edmund Hillary er in 1953 in slaagden de top te bereiken, huilde Pilar van frustratie. Ze was groot, sterk en lenig, met het autoritaire karakter van een kolonel, ze fungeerde als huishoudster en nam de reparaties op zich, waar het nooit aan ontbrak. Ze had aanleg voor techniek, ze vond huishoudelijke apparaten uit en verzorgde originele oplossingen om problemen te verhelpen, daarom zeiden ze dat God zich in haar geval had vergist in het geslacht. Niemand keek ervan op als ze na aardbevingen boven op het dak zat om leiding te geven aan het vervangen van dakpannen, of zonder weerzin deelnam aan het slachten van kippen en kalkoenen voor de kerstdagen.

Van de wegens de griep opgelegde quarantaine merkten we in onze familie weinig. In normale tijden hadden de dienstmeisjes, de kokkin en de wasvrouw slechts twee middagen per maand vrij, de chauffeur en de tuinlieden bezaten meer vrijheid omdat mannen niet als deel van het personeel werden beschouwd. De uitzondering daarop was Apolonio Toro, een uit de kluiten gewassen jongen in de puberleeftijd die een paar jaar eerder bij het huis van de Del Valles had aangeklopt om iets te eten te vragen en was gebleven. Ze namen aan dat hij wees was, maar niemand had de moeite genomen om dat te controleren. Torito vertoonde zich maar heel zelden op straat omdat hij bang was belaagd te worden, zoals een paar keer was gebeurd; zijn ietwat dierlijke uiterlijk en zijn onschuld lokten kwaadaardigheid uit. Hij had tot taak om brandhout en kolen te sjouwen, het parket te schuren en in de was te zetten, en andere zware karweitjes te doen waar je geen hersens voor nodig had.

Mijn moeder was weinig sociaal, en in normale tijden ging ze zo min mogelijk uit. Ze vergezelde haar man naar de bijeenkomsten van de familie Del Valle, en dat waren er zo veel

dat je de jaarkalender kon vullen met verjaardagen, doopfeesten, bruiloften en begrafenissen, maar ze deed het met tegenzin, want het rumoer bezorgde haar hoofdpijn. Ze gebruikte haar zwakke gezondheid of een nieuwe zwangerschap als excuus om in bed te blijven of naar een tbc-sanatorium in de bergen te gaan, waar ze herstelde van haar bronchitis en van de gelegenheid gebruikmaakte om uit te rusten. Als het lekker weer was, ging ze mee op korte tochten met de prachtige automobiel die haar man had aangeschaft zodra auto's in de mode kwamen, een T-Fort, die de suïcidale snelheid bereikte van vijftig kilometer per uur.

‘Ooit neem ik je mee om te vliegen in mijn eigen vliegtuig,’ beloofde mijn vader haar, al was dat het laatste dat ze zich als transportmiddel had gewenst.

De luchtvaart, die beschouwd werd als een gril van avonturiers en playboys, fascineerde mijn vader. Hij geloofde dat die muggen van stof en hout in de toekomst binnen het bereik zouden komen van iedereen die ze kon betalen, net als de automobielen, en hij zou een van de eersten zijn om daarin te investeren. Hij had het goed uitgeknobbeld. Hij zou ze tweedehands aanschaffen in de Verenigde Staten, ze gedemonteerd het land in brengen om geen belasting te hoeven betalen, en ze nadat hij ze naar behoren weer in elkaar had gezet, voor goud geld verkopen. Door een van de spelingen van het lot was ik degene zijn die vele jaren later, met enkele aanpassingen, zijn droom zou doen uitkomen.

De chauffeur bracht mijn moeder regelmatig naar de Turkse bazaar om boodschappen te doen of naar theesalon Versailles, waar ze afsprak met een stel schoonzusters, die haar bijpraatten over de familieroddels, maar van dat alles was de laatste maanden bijna niets mogelijk geweest, eerst door het gewicht van haar buik en daarna door de quarantaine wegens de pandemie. De winterdagen waren kort en gingen heen met kaartspelletjes met mijn tantes Pía en Pilar,

met naaien, breien en het bidden van de rozenkrans van haar penitentie met Torito en de dienstmeisjes. Ze had de slaapkamers van haar afwezige zoons, de twee salons en de eetkamer laten afsluiten. In de bibliotheek kwamen alleen haar man en haar oudste zoon. Daar hield Torito de openhaard brandend, om te voorkomen dat de boeken verspochtten. In de rest van de kamers en in de galerij gloeide de houtskool in de brasero's, met ketels met heet water en eucalyptusblaadjes erboven om de ademhaling te zuiveren en het spook van de griep te verjagen.

Mijn vader en mijn broer José Antonio hielden zich noch aan de quarantaine, noch aan de avondklok; mijn vader omdat hij zich als zakenman onmisbaar achtte voor het goed functioneren van de economie, en mijn broer omdat hij nu eenmaal altijd in het kielzog van zijn vader voer. Ze hadden een ontheffing, net als andere zakenlieden, ondernemers, politici en gezondheidspersoneel. Vader en zoon gingen naar kantoor, vergaderden met collega's en klanten, en dineerden in de Club de la Unión, die niet dicht was gegaan omdat dit net zo iets zou zijn geweest als de kathedraal sluiten, al ging de kwaliteit van het restaurant achteruit in hetzelfde tempo als waarin de bedienden begonnen te sterven. Ze beschermden zichzelf op straat met door mijn tantes gemaakte vilten mondkmaskers, en ze wreven zich in met alcohol voordat ze gingen slapen. Ze wisten dat niemand immuun was voor de griep, maar ze hoopten dat door die maatregelen en door de eucalyptusdampen het virus ons huis niet zou binnenkomen.

In de tijd waarin ik werd geboren, trokken dames als María Gracia zich terug om hun zwangere buik weg te houden voor het oog van de wereld, en ze gaven hun nageslacht niet zelf de borst, dat getuigde van heel slechte smaak. Normaal zou er een voedster in dienst zijn genomen, een arme vrouw die haar eigen kind haar borst ontzegde om die te verhuren aan een andere, rijkere baby, maar mijn vader stond

niet toe dat een onbekende het huis betrad. Die zou de besmetting met de Spaanse griep kunnen meebrengen. Ze losten het probleem van mijn voeding op met een geit, die op de derde patio werd ondergebracht.

Van mijn eerste dag tot mijn vijfde jaar werd ik uitsluitend verzorgd door de tantes Pía en Pilar, die me zo verwenden dat ze mijn karakter bijna hebben verknoeid. Mijn vader droeg daar ook aan bij, want ik was het enige meisje in die horde zoons. Op de leeftijd dat andere kinderen leren lezen, was ik nog niet in staat om met een lepel te eten, ze voerden me en ik sliep opgerold als een bolletje in een schommelwieg naast mijn moeders bed.

Op een dag waagde mijn vader het mij tot de orde te roepen omdat ik het porseleinen hoofdje van een pop vernielde door ermee tegen de muur te beuken.

‘Onopgevoed mormel! Ik zal je leren!’

Nooit eerder had hij zijn stem tegen me verheven. Ik wierp me krijsend als een bezetene voorover op de grond, zoals ik vaak deed, en voor het eerst verloor hij het oneindige geduld dat hij normaal met me had, hij greep me bij mijn armen en schudde me zo krachtig door elkaar dat als de tantes niet hadden ingegrepen, hij mijn nek had gebroken. Ik was zo verbaasd dat mijn driftbui op slag over was.

‘Wat dit meisje nodig heeft, is een Engelse gouvernante,’ stelde mijn vader verontwaardigd vast.

En zo kwam miss Taylor in de familie. Mijn vader vond haar via een agent die in Londen een aantal van zijn zaken behartigde, en zich in dit geval beperkte tot het plaatsen van een advertentie in *The Times*. Ze overlegden via telegrammen en via brieven die er weken over deden om aan te komen en antwoorden die net zo lang uitbleven, maar ondanks de obstakels van afstand en taal, want de agent sprak geen Spaans en de Engelse woordenschat van mijn vader beperkte zich tot zaken als valuta en exportdocumenten, wisten ze het eens

te worden en de ideale persoon in dienst te nemen, een vrouw van bewezen ervaring en fatsoen.

Vier maanden later namen mijn ouders en José Antonio me mee, op zijn zondags gekleed met een blauwfluwelen jasje, een strooien hoed en lakleren rijglaarsjes, om de Engelse van de haven af te halen. We moesten wachten tot alle passagiers het schip via de loopplank hadden verlaten, de mensen die hen kwamen verwelkomen hadden begroet, elkaar in opgewonden groepen hadden gefotografeerd en hun uitgebreide bagage hadden verzameld, voordat de kade leeg raakte en we een eenzame gestalte konden onderscheiden die er verloren uitzag. Toen ontdekten mijn ouders dat de gouvernante anders was dan ze hadden verwacht op grond van de door linguïstische misverstanden geplaagde correspondentie met de agent. Eigenlijk had mijn vader voordat hij haar in dienst had genomen in zijn telegrammen maar naar één ding geïnformeerd: of ze misschien van honden hield. Zij had geantwoord dat ze de voorkeur gaf aan mensen.

Door een van die in mijn familie zo diepgewortelde vooroordelen verwachtten mijn ouders een rijpe, ouderwetse vrouw, met net zo'n puntneus en zo'n slecht gebit als sommige dames uit de Britse kolonie die ze van verre kenden of van wie ze foto's hadden gezien op de roddelpagina's van de bladen. Miss Josephine Taylor was een jonge vrouw van in de twintig, nogal klein van stuk en aan de mollige kant zonder dik te zijn, en ze droeg een ruimvallende mosterdgele jurk met een verlaagde taille, een vilten hoed in de vorm van een kleine po en schoenen met enkelbandjes. Ze had ronde, hemelsblauwe ogen, met een lijntje zwarte kohl eromheen dat haar verschrikte uitdrukking accentueerde, stroblond haar, en een huid als rijstpapier, kenmerkend voor sommige jonge vrouwen uit koude landen, die met de leeftijd vlekkerig wordt en genadeloos rimpelt. José Antonio kon met haar

communiceren in het Engels dat hij had opgedaan in een intensieve cursus maar nooit eerder had kunnen oefenen.

Mijn moeder was op het eerste gezicht verrukt van die frisse, fruitige miss Taylor, maar haar man voelde zich opge-licht, want hij had haar van zo ver laten komen met de bedoeling mij discipline en goede manieren bij te brengen en me de fundamenteën van een acceptabele algemene ontwikkeling bij te brengen. Hij had bevolen mij thuis te onderwijzen om me te beschermen tegen schadelijke ideeën, platvloerse gewoonten en de ziektes die zo veel slachtoffers maakten onder de kinderbevolking. De pandemie had enkele slachtoffers onder verre familieleden gemaakt, maar al was niemand van onze directe familie getroffen, toch bestond de angst dat de griep met hernieuwde razernij zou terugkeren en een grote sterfte zou aanrichten onder de kinderen, die geen immuniteit hadden opgebouwd zoals de volwassenen die de eerste golf van het virus hadden overleefd. Vijf jaar later was het land nog steeds niet volledig hersteld van de ellende die het virus had aangericht; de invloed op de volksgezondheid en de economie was zo verwoestend dat, terwijl elders de gekte van de jaren twintig heerste, wij het in ons land heel voorzichtig aan bleven doen. Mijn vader vreesde voor mijn gezondheid, zonder te vermoeden dat mijn flauwtetes, stuiptrekkingen en explosieve braakaanvallen het gevolg waren van het buitengewone talent voor melodrama dat ik toen bezat en helaas ben kwijtgeraakt. Het leek hem duidelijk dat het modieuze flappermeisje dat hij van de haven afhaalde, niet de persoon was aan wie hij de taak zijn temperamentvolle dochter te temmen met een gerust hart kon toevertrouwen. Maar die buitenlandse zou hem meer dan één verrassing bezorgen, waaronder het feit dat ze geen echte Engelse was.

Voor haar komst wist niemand precies wat miss Taylors plaats in de huishoudelijke hiërarchie zou zijn. Ze hoorde

niet thuis in dezelfde categorie als de dienstmeisjes, maar ze was ook geen lid van de familie. Mijn vader zei dat ze hoffelijk en afstandelijk behandeld moest worden, dat ze haar maaltijden met mij in de galerij of in de provisiekamer zou gebruiken, en hij gaf opdracht haar de kamer toe te wijzen van mijn oma, die een paar maanden eerder zittend op de po was overleden. Torito bracht haar zware meubels met de versleten stoffering en het uitgedroogde hout naar de kelder, en ze werden vervangen door minder somber meubilair, om te voorkomen dat de gouvernante gedeprimeerd zou raken aangezien ze, zoals tante Pilar zei, daar al genoeg reden voor had omdat ze met mij heel wat te stellen zou krijgen en zich moest aanpassen aan een barbaars land aan het einde van de wereld. Tante Pilar bedoelde ons land daarmee. Ze koos een behang met ingetogen streepjes en gordijnen met vale rozen, die ze passend vond voor een oude vrijster, maar zodra ze miss Taylor zag, begreep ze dat dit een vergissing was geweest.

Binnen een week maakte de gouvernante deel uit van de familie, veel intiemer dan haar werkgeven had verwacht, en was het probleem van haar plaats in de sociale hiërarchie, zo belangrijk in dit klassenbewuste land, opgelost. Miss Taylor was vriendelijk en bescheiden maar absoluut niet verlegen, en ze dwong ieders respect af, zelfs dat van mijn broers, die al groot waren maar zich nog steeds gedroegen als wilden. Zelfs de twee mastiffs die mijn vader in de tijd van de pandemie had aangeschaft om ons te beschermen tegen mogelijke overvallers en die uiteindelijk waren veranderd in uiterst onopgevoede schoothondjes, gehoorzaamden haar. Miss Taylor hoefde maar naar de grond te wijzen en ze een bevel te geven in haar taal, zonder haar stem te verheffen, of ze glipten gedwee van hun stoel. De nieuwe gouvernante stelde al snel een dagindeling voor me op, en begon ermee me bepaalde basisregels in te prenten nadat ze mijn ouders een

studieprogramma had voorgelegd dat gymnastiek in de buitenlucht, muziekles, wetenschap en kunst omvatte.

Op de vraag van mijn vader hoe ze ondanks haar jeugdige leeftijd zoveel wist, antwoordde zij dat daar naslagwerken voor bestonden. Allereerst legde ze me de voordelen uit van 'alsjeblieft' en 'dankjewel' als je iets gedaan wilt krijgen. Als ik weigerde dat te doen en mezelf krijsend op de grond wierp, hield zij mijn moeder en mijn tantes, die gehaast kwamen aansnellen om me te troosten, met een handgebaar tegen, en liet ze me net zo lang op de grond kronkelen tot ik uitgeput was, terwijl zij onaangedaan bleef lezen, breien of bloemen uit de tuin in vazen schikte. Ze schonk evenmin aandacht aan mijn gefingeerde epilepsie.

'Zolang ze niet bloedt, grijpen we niet in,' bepaalde ze, en mijn familieleden gehoorzaamden ontzet, want ze durfden geen vraagtekens te plaatsen bij miss Taylors didactische methoden.

Ze veronderstelden dat ze, omdat ze uit Londen kwam, goed gekwalificeerd was.

Miss Taylor zei dat ik al te groot was om nog opgepropt in een schommelwieg in mijn moeders kamer te slapen, en liet een tweede bed in haar eigen kamer plaatsen. De eerste twee nachten barricadeerde ze de deur met de commode zodat ik niet kon ontsnappen, maar al gauw schikte ik me in mijn lot. Meteen daarop begon ze me te leren mezelf aan te kleden en zelfstandig te eten, door me domweg halfnaakt te laten rondlopen tot ik had geleerd om tenminste een deel van mijn kleren zelf aan te trekken, en me met een lepel in mijn hand voor mijn bord neer te zetten, wachtend met de gelijkmoedigheid van een trappist tot ik van de honger zou gaan eten. De resultaten waren zo spectaculair dat het monster dat de zenuwen van de bewoners van het huis had verscheurd, binnen de kortste keren was veranderd in een normaal meisje dat haar gouvernante overal volgde, gefascineerd door de

geur van haar bergamotparfum en haar mollige handen, die als duiven door de lucht bewogen. Zoals mijn vader terecht had gediagnostiseerd, had ik vijf jaar lang gesmeekt om structuur, en eindelijk kreeg ik die. Mijn moeder en mijn tantes vatten dit op als een verwijt, maar ze moesten aanvaarden dat er iets wezenlijks was veranderd. De sfeer was verzacht.

Miss Taylor hamerde op de piano met meer enthousiasme dan talent, en zong ballades met een anemisch stemmetje maar zuiver van toon, en haar goede gehoor hielp haar al snel een zacht, begrijpelijk Spaans te leren spreken, dat enkele krachttermen bevatte uit het vocabulaire van mijn broers die zij eruit flapte zonder te weten wat ze betekenden. Dankzij haar zware accent klonken ze niet kwetsend, en omdat niemand haar verbeterde, bleef ze die gebruiken. Ze kon niet goed tegen het zware eten, maar ze verdroeg onze nationale keuken met haar Britse flegma, zoals ze dat ook deed met de regen van de winter, de droge, stoffige hitte van de zomer en de aardbevingen, die de lampen deden dansen en de stoelen verplaatsten maar waar niemand zich iets van aantrok. Wat ze echter niet verdroeg, was het slachten van dieren op de personeelspatio, dat ze kwalificeerde als een primitief, bruto gebruik. Ze vond het wreed om kippen of konijnen in de stoofpot te eten die we persoonlijk hadden gekend. Toen Torito een geit slachtte, die drie maanden was vetgemest voor de verjaardag van zijn baas, moest miss Taylor het bed houden met koorts. Daarop besloot tante Pilar het vlees elders te kopen, al zag ze het verschil niet tussen het arme dier op de markt slachten of thuis. Ik moet er wel bij zeggen dat het niet dezelfde geit was die in mijn vroegste kindertijd mijn min was geweest, die stierf een aantal jaar later van ouderdom.

De twee hutkoffers met groen latoenkoper in de bagage

van miss Taylor bevatten studie- en kunstboeken, allemaal in het Engels, een microscoop, een houten kist met de benodigdheden voor scheikundige experimenten en eenentwintig delen van de meest recente editie van de *Encyclopaedia Britannica*, gepubliceerd in 1911. Ze beweerde dat als iets niet te vinden was in de encyclopedie, dat kwam omdat het niet bestond. Haar garderobe bestond uit twee uitgaansjurken met bijpassende hoeden, een daarvan de mosterdkeurige jurk die ze droeg toen ze van boord was gegaan, en een jas met een kraag van het bont van een moeilijk te identificeren zoogdier; voor de rest waren het eenvoudige rokken en blouses, waar ze overdag een stofjas overheen droeg. Ze kleepte zich aan en uit met slangenmensachtige bewegingen, zodat ik haar nooit in onderjurk zag, laat staan naakt, al deelden we dezelfde kamer.

Mijn moeder zag erop toe dat ik in het Spaans bad voordat ik naar bed ging, want gebeden in het Engels konden ketters zijn, en wie weet of ze die in de hemel konden verstaan. Miss Taylor was lid van de Anglicaanse Kerk, en dat ontsloeg haar van de verplichting de familie te vergezellen naar de katholieke mis en het bidden van de gemeenschappelijke rozenkrans. We zagen haar nooit in de Bijbel lezen die ze op haar nachtkastje had liggen, of enige bekeringsijver aan de dag leggen. Twee keer per jaar ging ze naar de anglicaanse kerkdienst die werd gehouden in het huis van een of ander lid van de Britse kolonie, waar ze hymnen zong en in contact kwam met andere buitenlanders, met wie ze weleens ging theedrinken en tijdschriften en romans uitwisselde.

Met haar komst ging mijn bestaan er aanzienlijk op vooruit. De eerste jaren van mijn kindertijd waren een constant touwtrekken om mijn eigen zin door te drijven, en omdat dit altijd lukte, voelde ik me niet veilig of beschermd. Zoals mijn vader beweerde, was ik sterker dan de volwassenen en had

ik niemand op wie ik kon steunen. De gouvernante kon mijn opstandigheid niet helemaal bedwingen, maar ze bracht me de regels van goed sociaal gedrag bij en ze wist me af te leren het altijd en eeuwig over lichaamsfuncties en ziekten te hebben, wat in ons land favoriete gespreksonderwerpen zijn. Mannen hebben het over politiek en zaken, vrouwen praten over hun kwalen en over het huishoudelijk personeel. Als ze 's morgens wakker werd, maakte mijn moeder de inventaris op van waar ze last van had en noteerde dat in hetzelfde aantekenboekje waarin ze de lijst bijhield van remedies uit het verleden en het heden, en vaak las ze die bladzijden voor haar plezier, met meer tederheid dan het album met familiefoto's in haar wekte. Ik ging dezelfde kant op als mijn moeder, en door al die gefingeerde ziektes was ik een expert in een heel spectrum aandoeningen, maar dankzij miss Taylor, die me negeerde, gingen ze vanzelf over.

In het begin deed ik mijn schoolwerk en de piano-oefeningen om haar een plezier te doen, maar later om het simpele genoegen van het leren. Zodra ik vlot kon schrijven, liet miss Taylor me een dagboek bijhouden in een prachtig schrift met een leren omslag en een piepklein slotje, een gewoonte die ik bijna mijn hele leven heb volgehouden. En toen ik vlot kon lezen, maakte ik me meester van de Encyclopaedia Britannica. Miss Taylor bedacht een spelletje waarbij we elkaar uitdaagden met weinig gebruikte woorden, waarvan we de betekenis uit ons hoofd leerden. Al snel deed José Antonio, die bijna drieëntwintig was en niet het minst van plan was het ouderlijk nest te verlaten, ook mee met het spel.

Mijn broer José Antonio had rechten gestudeerd, niet uit roeping maar omdat er in die tijd maar heel weinig acceptabele beroepen bestonden voor mannen uit onze klasse. Rechten leek hem beter dan de twee andere opties: medicijnen of een ingenieursstudie. José Antonio hielp mijn vader bij het

beheren van zijn zaken. Arsenio del Valle presenteerde hem als zijn favoriete zoon, zijn rechterhand, en hij beantwoordde die onderscheiding met een onvoorwaardelijke dienstbaarheid, hoewel hij het niet altijd eens was met mijn vaders beslissingen, die hij roekeloos vond. Meer dan eens waarschuwde hij hem dat hij te veel risico nam en gevaarlijk goochelde met zijn schulden, maar volgens mijn vader worden belangrijke zaken op de pof gedaan en gebruikt geen enkele ondernemer met commercieel inzicht zijn eigen geld als hij zaken kan doen met geld van anderen. José Antonio, die toegang had tot de creatieve boekhouding van die zaken, vond dat er een grens moest zijn, dat je op tijd moest stoppen, voordat de bom barst, maar mijn vader verzekerde hem dat hij alles onder controle had.

‘Ooit zal jij het imperium leiden dat ik aan het opbouwen ben, maar als je je ogen niet opent en risico leert nemen, kun je dat niet. En overigens, ik vind je wat afwezig, jongen. Je brengt te veel tijd door tussen de vrouwen van dit huis, daar word je maar slap en sloom van,’ zei hij.

De encyclopedie was een van de interesses die José Antonio met miss Taylor en mij deelde. Mijn broer was de enige van de familie die haar als een vriendin behandelde en haar met haar voornaam aansprak, voor de rest zou ze altijd miss Taylor blijven. Tijdens de lome namiddagen vertelde mijn broer de gouvernante over de geschiedenis van ons land, over de bossen in het zuiden, waar hij haar ooit mee naartoe zou nemen om haar de houtzagerij van de familie te laten zien, over het politieke nieuws, dat hem grote zorgen baarde sinds een kolonel zich had aangediend als de enige kandidaat voor de presidentsverkiezingen en uiteraard honderd procent van de stemmen had gekregen, en nu de regering leidde als een kazerne. José Antonio moest echter wel toegeven dat de populariteit van de man terecht was gezien zijn prestaties op het gebied van de publieke voorzieningen en de institutio-

nele hervormingen die hij in gang had gezet, maar hij wees miss Taylor op het gevaar voor de democratie dat uitging van autoritaire caudillo's, die Zuid-Amerika teisterden sinds de onafhankelijkheidsoorlogen. 'Democratie is vulgair,' zei ze spottend, 'jullie zouden meer baat hebben bij een absolute monarchie,' maar in werkelijkheid ging ze er prat op een opa te hebben die in 1846 in Ierland was geëxecuteerd omdat hij de rechten van de arbeiders had verdedigd en algemeen kiesrecht had geëist voor de mannen, al voldeden ze niet aan de eigendomsqualificaties die de wet eiste. Toen ze dacht dat ik niet luisterde, had miss Taylor José Antonio verteld dat haar opa was beschuldigd van lidmaatschap van de chartistenbeweging en van samenzwering tegen de Kroon, en dat ze hem hadden gewurgd en daarna gevierendeeld.

'Een paar jaar eerder zouden ze hem nog hebben opengesneden, zijn ingewanden uitgerukt, hem levend gecastreerd en daarna opgehangen en in stukken gehakt, ten overstaan van duizenden enthousiaste toeschouwers,' legde ze hem zonder enige nadruk uit.

'En jij vindt ons primitief omdat we een kip slachten!' riep José Antonio verbijsterd uit.

Die gruwelijke verhalen bevolkten mijn nachtelijke angstdromen. Miss Taylor vertelde mijn broer ook over de Engelse suffragettes, die voor het vrouwenkiesrecht streden, ten koste van vernederingen, gevangenisstraf, en hongerstakingen die de autoriteiten oplosten door ze dwangvoeding toe te dienen met een slang in hun keel, hun rectum of hun vagina.

'Ze hebben vreselijke martelingen als helden doorstaan. Ze hebben gedeeltelijk kiesrecht verworven, maar ze blijven strijden voor hetzelfde kiesrecht als de mannen.'

José Antonio was ervan overtuigd dat dit in ons land nimmer zou gebeuren, omdat hij zich nooit buiten zijn benauwde, conservatieve wereldje had begeven, en hij geen idee had

van de krachten die op datzelfde moment in de middenklasse aan het gisten waren, zoals we later zouden merken.

Miss Taylor vermeed die onderwerpen in het bijzijn van de rest van de familie, ze wilde niet teruggestuurd worden naar Engeland.

Reserveer *Violeta* nu
en lees verder in februari!